

دانلود مقاله ارزیابی اثرات اقتصادی-اجتماعی و امنیتی احداث بازارچه های مرزی و نقش آن در توسعه مناطق مرزی

جهت مشاهده [دانلود مقاله ارزیابی اثرات اقتصادی-اجتماعی و امنیتی احداث بازارچه های مرزی و نقش آن در](#)

[توسعه مناطق مرزی به پایین همین صفحه مراجعه نمایید](#)

تعداد صفحات : 22 صفحه

برای دریافت اینجا کلیک کنید

فرمت WORD قابل ویرایش

چکیده

این تحقیق، حاصل پژوهشی میدانی از بازارچه مرزی جوانرود در استان کرمانشاه است که با استفاده از روش کمی و کیفی صورت گرفته است. در این مقاله سعی شده است اثرات اقتصادی-اجتماعی و امنیتی بازارچه مرزی جوانرود به عنوان پدیده ای اقتصادی بر متغیرهای رفاهی، اجتماعی و امنیتی، مورد ارزیابی قرار گرفته است. روش انجام این تحقیق در بخش نظری، کتابخانه ای و اسنادی و در بخش عملی، پیمایشی است. در این بررسی بازارچه مرزی جوانرود به عنوان نمونه انتخاب شده تا بررسی دقیق روی آن صورت گیرد و در نهایت با بررسی عمقی مساله نتایج و دستاوردهای زیر حاصل شده است:

-فعالیت بازارچه مرزی باعث ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم، همچنین تحرك شغلی مرزنشینان گردیده که سهم اشتغال غیرمستقیم به مراتب بیشتر از اشتغال مستقیم است.

-همچنین فعالیت بازارچه مرزی جوانرود باعث افزایش درآمد مرزنشینان و ساکنان شهرستان شده است.

-استقرار بازارچه جوانرود و ایجاد اشتغال برای ساکنین مرزنشین توانسته از مهاجرت ساکنان این منطقه به شهر بکاهد و همچنین تا حدود زیادی از اقتصاد غیر رسمی در این منطقه کاسته است.

-بازارچه مرزی جوانرود تاثیر زیادی در تامین مایحتاج نیازهای ساکنین مرزنشین داشته و کالاهای مبادله شده عمدتاً رویکرد فرا استانی و فرا منطقه ای داشته است.

-همچنین احداث بازارچه جوانرود توانسته امنیت نسبی را از لحاظ اقتصادی و اجتماعی در منطقه ایجاد کند و باعث افزایش سرمایه گذاری شده است.

واژه های کلیدی: بازارچه مرزی، افزایش توانهای اقتصادی-اجتماعی و امنیتی، توسعه، شهرستان جوانرود

مقدمه

مناطق مرزی کشور پیوسته از قدیم به لحاظ موقعیت جغرافیایی، مناسبت های قومی و سوابق تاریخی منشاء پاره ای ارتباطات و مبادلات مرزی میان ساکنین دو سوی نوار مرزی بوده اند. ناتوانی های بالقوه طبیعی و اقتصادی این مناطق، خصوصاً در بخش های صنعت و کشاورزی به دولت های وقت اجازه می داد که به لحاظ محرومیت زدایی، ایجاد اشتغال، نگهداشت جمعیت و ممانعت از تخلیه مناطق مرزی و وقوع قاچاق تهمیداتی را در مبادلات بازرگانی نواحی مرزی لحاظ نمایند و در سال ۱۳۳۱ و به دنبال آن در سال ۱۳۴۴، نحوه فعالیت تجاری مرزنشینان صراحتاً در قانون مبادلات مرزی مستتر شد و براساس تبصره الحاقی ماده ۴ این قانون به سال ۱۳۴۸ امکان تشکیل شرکت های تعاونی مرزی پدید آمد. برحسب این قانون، ساکنین مناطق مرزی می توانستند کالاهای مجاز غیر مشروط خود را در مقابل صدور کالا وارد نموده و با پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگانی، عوارض و هزینه های گمرکی و بالاخره با واگذاری حق ثبت سفارش، کالاهای خود را از گمرک ترخیص نمایند (محمودی، ۱۳۷۹، ۱۸) و در سال های بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، با بروز جنگ تحمیلی، محاصره اقتصادی، محدودیت های وارداتی، افزایش خودافزایی قیمت ها و محدود شدن فعالیت های اقتصادی ساکنین نواحی مرزی مجدداً به استفاده از مزایای قانون مبادلات مرزی روی آورده و مبادلات مرزی را رونق دادند. از سال ۱۳۶۱ تعاونی های مرزنشین توسط ساکنین مرزی تاسیس شد و این تعاونی به نیابت از طرف اعضاء به واردات و صادرات کالاهای مجاز تعیین شده اقدام نمودند (محمودی، ۱۳۷۱، ۱۸) بازارچه مرزی نیز به عنوان نهاد نوینی که توانایی حل بسیاری از مشکلات مناطق مرزی را دارا می باشد از اواسط دهه ۱۳۶۰ شمسی ذهن بسیاری از سیاستگذاران و مسئولین محلی را به خود مشغول نمود تا اینکه اولین بازارچه مرزی به دنبال انعقاد پروتکلی با مقامات ترکیه در محل بازار (ساری سو) در مرز بازرگان در سال ۱۳۶۷ تاسیس شد (وزارت اقتصاد و امور دارایی، ۱۳۸۰، ۴-۵) یکی از راهکارهای اساسی در تحول و پویایی اقتصادی-اجتماعی مناطق مرزی، احداث بازارچه مرزی است که به صورت نسبی از پیامدهای مثبت فراوانی برخوردار می باشد که توسعه اقتصادی-اجتماعی را به دنبال دارد. مناطق مرزی کشور که در حدود— کیلومتر می باشد که در طی ادوار گذشته و همچنین حال

نقش مهمی در امنیت و استقلال کشور داشته اند. یکی از این مناطق مرزی، منطقه مرزی شهرستان جوانرود که در شمالغربی و در فاصله ۸۵ کیلومتری مرکز کرمانشاه واقع شده، که در طول جنگ تحمیلی آسیب های اقتصادی-اجتماعی زیادی به خود دیده است که از محرومیت جدی رنج می برد. احداث بازارچه مرزی جوانرود در سال ۱۳۷۸ باعث تحول و پویایی اقتصادی در شهرستان جوانرود و حتی مناطق اطراف شده که بسیاری از کمبودها و نارسایی های اقتصادی-اجتماعی را کاهش داده است از جمله مانع از مهاجرت افراد در سنین اشتغال ((۱۵-۲۵)، افزایش درآمد، افزایش اشتغالزایی مستقیم و غیر مستقیم، کاهش فقر که مانع از تخلیه جمعیتی روستاها و شهرها در نواحی مرزی بین دو کشور ایران و عراق واقع شده اند، شده است (فرمانداری شهرستان جوانرود، ۱۳۸۸) همچنین احداث بازارچه مرزی در این منطقه با توجه به گزارشات و اطلاعات به دست آمده از فرمانداری شهرستان جوانرود از لحاظ اجتماعی باعث کاهش ناهنجاریهای اجتماعی از جمله : فقر، دزدی، شغل های غیررسمی، از جمله قاچاق و بازار سیاه محصولات اساسی و مورد نیاز، و از لحاظ امنیتی باعث آرامش و امنیت بیشتر نسبت به قبل از احداث بازارچه، قانونی شدن تردهای مرزنشینان و کنترل بیشتر دولت بر صادرات و واردات کالاها و کاهش قاچاق کالا شده است. مقاله حاضر در پی پاسخگویی به این پرسش است که آیا ایجاد بازارچه مرزی جوانرود موجب توسعه منطقه مرزی و بهبود وضعیت اقتصادی-اجتماعی و امنیتی و کاهش فقر و محرومیت و مهاجرت در شهرستان جوانرود شده است؟ برای پاسخگویی به این سوال ابتدا به بررسی روند تشکیل بازارچه های مرزی پرداخته و سپس به معرفی منطقه مرزی جوانرود و اثرات اقتصادی-اجتماعی امنیتی بازارچه مرزی جوانرود بر شهرستان جوانرود را مورد بررسی قرار گرفته است.

مناطق مرزی، از نقاط حساس و استراتژیک کشور به شمار می روند. طبیعت منزوی و غیر حاصل خیز مرزی، به خصوص در عرصه های کوهستانی و بیابانی ایران پیوسته به دلیل فقدان رفاه و نبود انگیزه های لازم برای زندگی، زمینه ساز مشکلات سیاسی، اقتصادی و امنیتی برای دولت های وقت بوده است. ناتوانایی های بالقوه در تولید، فقدان اشتغال، پایین بودن درآمد و عدم دسترسی به نیازهای اولیه، عمده ترین مشخصه اقتصادی-

اجتماعی این مناطق است که زمینه را برای معضلات و نابه سامانی هایی چون مهاجرت، قاچاق کالا، شورش

و ناامنی در این مناطق فراهم آورده است (سازمان مدیریت، ۱۳۷۸: ۴۹). خالی شدن مرزها از سکنه و مهاجرت مرزنشینان به شهرهای بزرگ بر اثر فقدان انگیزه های لازم برای زندگی در این مناطق در گذشته تقریباً روند رو به افزایشی داشته است که تاثیر آن در امنیت مرزها به وضوح قابل لمس بود (وزارت بازرگانی، ۱۳۷۹). (۱۱ از آنجا که حفاظت از مرزهای هرکشور از مهمترین مسایل حکومت است، دولت ها در یکصدسال اخیر حاکم بر کشورمان سیاست های متعددی را برای مرزنشینان اتخاذ نموده اند. این سیاست ها عمدتاً به منظور کاهش بحران بیکاری، فقر، مفاسد گوناگون اجتماعی، ایجاد اشتغال، کاهش قاچاق کالا، برقراری عدالت اجتماعی، کاهش انگیزه های مهاجرت و.... بوده است. توجه به امور اقتصادی مردم به نوعی در خدمت اهداف سیاسی بوده است؛ زیرا رفاه اقتصادی، مردم را ترغیب به ماندن در مرزها نموده و حفاظت از مناطق مرزی را برای حکومت تسهیل می کرده است. همچنین مرزنشینان به هنگام بروز بحران های سیاسی، مثل جنگ، مدافعان اولیه و اصلی حدود و ثغور کشورند. لذا مسائل مردمان مناطق مرزی نیز در کانون توجه آنان قرار می گیرد. دیگر اینکه گستردگی طول مرزهای کشور و کوهستانی و صعب العبور بودن مرزها در اکثر نقاط، عملیات مرزبانی و کنترل مرزها را بدون مساعدت مرزنشینان مشکل کرده است که این خود یکی از عوامل گسترش قاچاق و دشواری های مبارزه با آن است. بنابراین، امروزه عدم کنترل و عملیات پنهان قاچاق کالا موجب شده است تا دولت ها در سالم سازی مناطق مرزنشین، به شیوه نوینی از همکاری های منطقه ای هدایت شوند. این گونه همکاری ها در قالب بازارچه های مرزی، از شناخته ترین روش های توسعه اقتصادی مناطق مرزنشین به شمار می رود (فخرطامی، ۱۳۸۲: ۲) که در نوع خود، تحولی بنیادی در تولید، اشتغال، تثبیت جمعیت مرزنشین، کاهش قاچاق، افزایش سطح درآمد و به تبع آن افزایش رفاه، شکوفایی و توسعه صنایع دستی و محلی، کاهش حجم قاچاق کالا، اهداف امنیتی، از جمله تامین امنیت اقتصادی، ایجاد امنیت سیاسی مرزهای زمینی، ایجاد امنیت اجتماعی و نهایتاً یک توسعه پایدار ناحیه ای که از جمله اهداف این بازارچه ها بوده، ایجاد می نماید (وزارت امور اقتصادی و دارایی، ۸-۹: ۱۳۷۱)

در این پژوهش به بررسی و ارزیابی اثرات اجتماعی-اقتصادی و امنیتی بازارچه مرزی جوانرود پرداخته و بر همین اساس مجموعه سوالات پاسخ داده می شود که بازارچه مرزی جوانرود در افزایش درآمد مردم منطقه نقش داشته است؟ آیا احداث بازارچه جوانرود تاثیری در افزایش متغیرهای اقتصادی-

رفاهی (اشتغال، درآمد، تامین کالاهای مورد نیاز، امنیت اقتصادی-اجتماعی) داشته؟ آیا بازارچه مرزی جوانرود

در جلوگیری از مهاجرت ساکنان این شهرستان نقش مثبتی ایفا کرده است؟ آیا احداث بازارچه مرزی باعث امنیت اجتماعی و کاهش قاچاق کالا در منطقه شده است؟ آیا احداث بازارچه مرزی موجب سرمایه گذاری دولتی و بخش خصوصی و به کارگیری سرکایه های راکد در منطقه شده است؟

اهداف تحقیق

موضوع این تحقیق، بررسی اثرات اقتصادی-اجتماعی و امنیتی احداث بازارچه مرزی و نقش آن در توسعه منطقه مرزی است. بازارچه مورد بحث در این تحقیق، بازارچه مرزی جوانرود می باشد که در فاصله ۸۵

کیلومتری از مرکز استان کرمانشاه قرار گرفته و حدود ۱۲ کیلومتر مرز خاکی با شمال شرقی اقلیم کردستان عراق مرز مشترک دارد. بدین سان هدف کلی از این مطالعه سنجش و شناسایی اثرات فعالیت اقتصادی-

اجتماعی و امنیتی بازارچه مرزی جوانرود بر وضعیت معیشتی مرزنشینان، همچنین طرح مشکلات و ارائه پیشنهادها و راه کارهای عملی در این زمینه است. به عبارت دیگر، تحقیق بر آن است که ضمن بررسی عملکرد بازارچه مرزی جوانرود در منطقه، آثار جانبی فعالیت آن را بر سایر متغیرهای اقتصادی و رفاهی، نظیر ایجاد درآمد، اشتغال، تامین کالاهای مورد نیاز، امنیت و نیز آثار آن را بر متغیرهای اجتماعی از جمله ایجاد ثبات و امنیت در مناطق مرزی، تحرك شغلی افراد، مورد بررسی قرار دهد. اهداف فرعی دیگر میز شامل تاثیر بازارچه بر مهاجرت، قاچاق کالا و سرمایه اجتماعی است.

روش تحقیق

روش انجام این تحقیق در بخش نظری، کتابخانه ای و اسنادی و در بخش عملی، پیمایشی است. در روش اسنادی از فیش، اسناد، وگزارش ها و مقالات موسسات، وزارت خانه ها و سازمان های مربوطه و همچنین دادهای فرمانداری شهرستان جوانرود، و در شیوه میدانی از پرسشنامه، مصاحبه و مشاهده استفاده شده است. به عبارت دیگر، با توجه به میدانی بودن مطالعه از هر سه نوع ابزار مشاهده، پرسشنامه و مصاحبه استفاده شده است، به طوری که پرسشنامه به عنوان ابزار اصلی تحقیق و مشاهده و مصاحبه به عنوان ابزارهای کمکی به کار گرفته شده اند. متغیر مستقل در این تحقیق بازارچه مرزی جوانرود بوده و متغیرهای وابسته را هم اشتغال (مستقیم و غیر مستقیم)، درآمد؛ تامین کالاهای ضروری، امنیت اقتصادی، امنیت

اجتماعی، مهاجرت، قاچاق کالا تشکیل می دهند. جامعه آماری هم مشتمل بر تعدادی پبله ور، مغازه داران و سایر افرادی که در بازارچه مشغول می باشند. کل جامعه آماری ۳۵۰ نفر بوده و پرسشنامه بین آنها تقسیم شده است و نتایج آن مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

پیشینه تحقیق

در کشور ما به دلیل این که عمر بازارچه های مرزی مدت زیادی نمی گذرد، تحقیقات زیادی در این مورد صورت نگرفته است و تعداد محدودی به این موضوع پرداخته اند. هر چند تاکنون چندین کتاب، مقاله و پایان نامه در مورد مرزها، نقش و عملکرد آن ها نوشته شده است و آثار چندی نیز پیرامون بازارچه های مرزی و نقش آن ها در توسعه اقتصادی مناطق، منتشر گردیده است. در این پژوهش با استفاده از مطالعات صورت گرفته در مورد بازارچه های مرزی و همچنین اطلاعات کسب شده از فرمانداری شهرستان جوانرود به بررسی و ارزیابی تاثیر بازارچه مرزی جوانرود می پردازد.

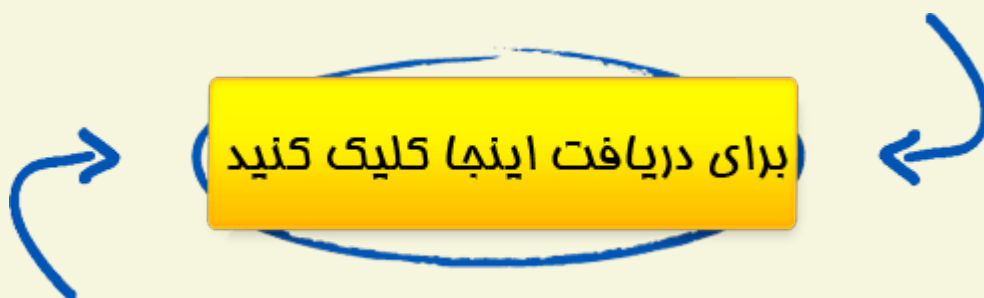
تاریخچه و اهداف بازارچه های مرزی

انزوای جغرافیایی، ناتوانی های طبیعی و اقتصادی برخی از مناطق مرزی خصوصا در بخش های کشاورزی و صنعت که همواره دلیل موجه برای توسعه فقر و بی ثباتی جمعیت در این مناطق بوده است، دولت های وقت را بر آن داشته است که به منظور ایجاد اشتغال، نگهداشت جمعیت و ممانعت از تخلیه مناطق مرزی و وقوع قاچاق، تسهیلاتی را در این مناطق ایجاد نمایند. لذا اولین بازارچه های مرزی با اهداف اقتصادی-اجتماعی، سیاسی و امنیتی ... در نیمه دوم سال ۱۳۶۰ و به دنبال امضای موافقت نامه ای با مقامات کشور ترکیه در محل بازار ساری سو بازرگان در سال ۱۳۶۷ تاسیس شد. ولی این بازارچه به دلایل مختلفی بویژه ایرادات قانونی که گمرک به نحوه عملکرد بازارچه و همچنین اهداف تاسیس آنها گرفته شد در اواخر سال ۱۳۶۸

تعطیل شد. دوره دوم فعالیت بازارچه های مرزی از سال ۱۳۶۹ تا سال ۱۳۷۳ و به دنبال مذاکرات استاندار آذربایجان غربی و استاندار وان ترکیه و با تاسیس بازارچه مرزی رازی و سرو آغاز شد و به دنبال آن اقداماتی جهت احداث بازارچه های مرزی در چند استان مرزی کشور صورت گرفت. پس از بروز مشکلات متعدد در بازارچه های مرزی، به تدریج سیاست گذاران کشور برآن شدند تا در صورت امکان به بازارچه های مذکور

شکل قانونی داده و با تصویب قوانین و مقررات لازم از دامنه مشکلات پیش آمده بکاهند. روند قانونی نمودن بازارچه های مرزی با تصویب آیین نامه تشکیل بازارچه های مرزی در تاریخ ۱۳۷۱/۵/۱۱ توسط هیات وزیران آغاز شد، با تصویب ماده ۲۲ آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات مصوب سال ۱۳۷۳ و

نهایتاً مصوبه مهم مورخه ۱۳۷۴/۱۰/۱ هیات وزیران ادامه یافت، برپایه مصوب هیات وزیران، در حال حاضر تعداد ۵۰ بازارچه مرزی در کشور دایر است. که استان سیستان و بلوچستان با ۹ بازارچه مرزی بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. در جدول شماره ۱ بازارچه های مرزی استان های کشور مشخص شده است. همچنین نقشه شماره ۱ نحوه پراکندگی جغرافیایی بازارچه های مرزی ایران را نشان می دهد.

مقالات مرتبط

- [دانلود مقاله بررسی تاثیر سرکوب مالی بر تولید سبز \(تولید مطلوب\) در ایران](#)
- [دانلود مقاله ارائه مدل نوین برنامه ریزی تولید \(کوتاه مدت روزانه\) در معادن روباز با رویکرد بیشینه شدن سود توسط برنامه ریزی آرمانی \(GOAL PROGRAMMING\)](#)
- [دانلود مقاله بنیان نگاری و مخفی کردن اطلاعات مجرمانه و سری در ساختار متن](#)

از این سایت ها نیز دیدن نمایید

- [ترنس لاین ، مرجع مقالات تخصصی فارسی ایران](#)
- [گت پیپر ، منبع مقالات انگلیسی و فارسی](#)
- [دانش رسان ، بیش از 1.5 میلیون مقاله فارسی](#)